

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

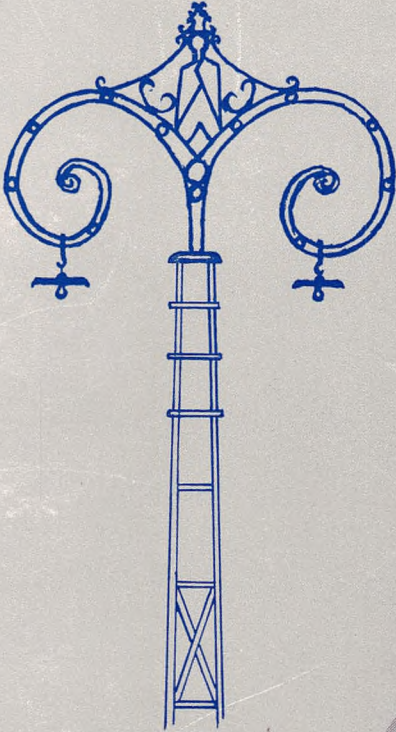
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

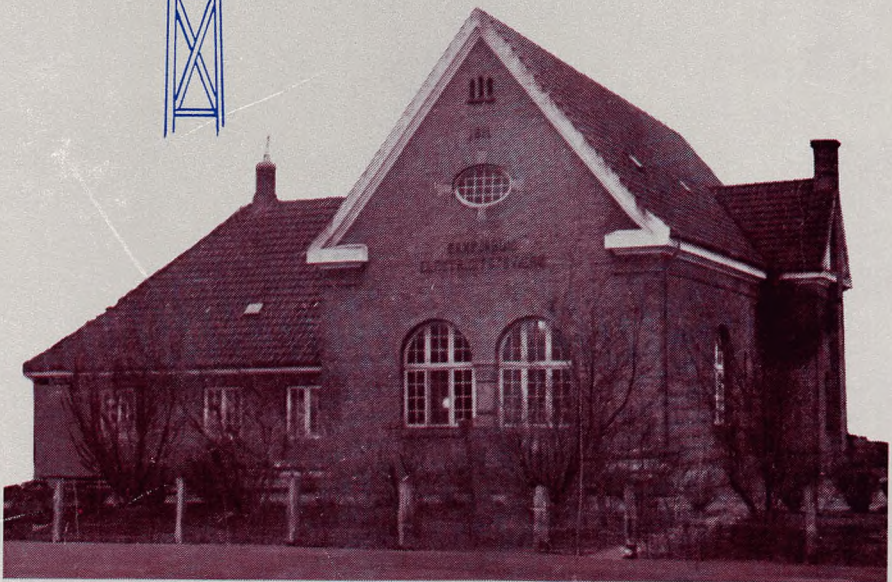
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

EL i SAXKJØBING

1911
7. DECEMBER
1961

Saxkjøbing
kommunale Elektricitetsværk
gennem 50 år

Saxkjøbing
kommunale Elektricitetsværk
gennem 50 år

1911 * 7. december * 1961

TRYK:

Laur. Jensens Bogtrykkeri, Saxkjøbing

*

FOTOGRAFISKE OPTAGELSER:

Fotograf Koch Jensen, Saxkjøbing

*

KLICHEER:

Buchtrups Klichefabrik A/S, Aarhus

*

UDGIVER:

Saxkjøbing kommunes tekniske udvalg
med bistand af:

driftsbestyrer Viggo Samuelson og
overassistent Hans Bech

Set med kommunale øjne er 50 år måske ikke noget langt åremål, men når vi den 7. december kan fejre 50-års dagen for Saxkjøbing elværks beståen, har udviklingen indenfor elektriciteten været så stor, at et tilbageblik er gavnligt.

De 50 år betegner en rivende udvikling fra tælleprås, tranlampe, gas- og petroleumsllys, til vore dages moderne lysrør, og hvad de næste 50 år vil bringe, kan man vel knapt gætte sig til. I næste generation vil atomkraftværker måske være i fuld drift.

Vi har al grund til at takke de mænd, der i april 1911 fik startet tanken om oprettelse af et elværk i Saxkjøbing, ved at ansøge byrådet om eneret til drift af elektricitetsværk.

Dette andragende kunne byrådet ikke imødekomme, men gik på grund af fornævnte andragende i gang med at starte et kommunalt elværk.

Nærværende skrift fortæller i korthed i ord og billeder om de begivenheder fra dengang til nu, der ved dette jubilæum vil være grund til at mindes.

Udvalget bringer hermed en tak til alle, der på en eller anden måde har ydet bidrag til virksomhedens gode forløb i de 50 år. Det gælder medarbejdere, byråd, leverandører og ikke mindst vore »kunder«, forbrugerne.

Vort jubilæumsønske er, at byens borgere fortsat må have glæde og nytte af elektriciteten, og at endnu flere anvendelsesmuligheder må gøre »strømmen« billigere og billigere.

Saxkjøbing, i december 1961.

P. u. v.

Carl Olsson.

INDLEDNING

Den 7. december 1961 bliver en mærkedag i Saxkjøbing kommunale elektricitetsværks historie. Det har såvel Teknisk udvalg som værkets personale haft for øje i den senere tid, og mærkedagen, der markerer, at det kommunale værk har bestået i 50 år, har man ment egnet til at kaste et tilbageblik over den rivende udvikling, som vort fælles gode — elektriciteten — har haft, også i vor by, i de svundne år.

Ligesom mange af mine kolleger landet over, der har været engageret med at samle oplysninger om tiden, der er gået, har det været mig en kilde til minderige stunder, da jeg skulle samle oplysninger sammen til dette jubilæumsskrift. Jeg er så heldig, at jeg har levet en meget stor del af elværkets 50-årige periode med, og derfor har jeg vel været bedre stillet end mange rundt omkring i landet, der har haft samme opgave.

En lettelse har det også været, at mine forgængere i stillingen, bestyrer Hans Jensen og bestyrer A. J. Rasmussen, ved indsamling af oplysninger, især til brug for 25-års jubilæet, har gjort deres til bevarelse af elværkets historie.

I de forløbne 50 år er der som omtalt senere sket stort og småt, men jeg føler ved denne lejlighed trang til at udtrykke min taknemmelighed og anerkendelse overfor medarbejdere gennem alle årene for den indsats, der er ydet. Vi har i lange perioder været spændt maskinelt meget hårdt for, og kun ved flid fra medarbejdernes side har det været muligt at sørge for forsyningen af byen. Det er med elektriciteten som med det gamle, trofaste ur. Man føler først rigtig betydningen af den, når den en sjælden gang svigter. Så mærker vi gennem vore telefoner, at vore forbrugere har svært ved at undvære os.

Og med »os« mener jeg naturligvis hele værkets personale og teknisk udvalg, der alle kun er interesserede i, at vore forbrugere får det bedst mulige produkt frem, med den rette spænding, og til den rigtige pris.

Viggo Samuelsen.

Søndergade med en af de første lysmaster fra 1914

Elværkets maskinhal set fra Jernbanen

LØST OG FAST OM STARTEN AF DET KOMMUNALE EL-VÆRK

I slutningen af forrige og i begyndelsen af dette århundrede var der adskillige herhjemme, der var opmærksomme på elektricitetens anvendelsesmuligheder, først og fremmest til belysning, men også som drivkraft.

Rundt omkring i landet var starten somme steder privat med koncession for en årrække, andre steder kommunal.

I Sækkjøbing blev tanken om at skaffe vor by et elektricitetsværk startet i begyndelsen af 1911.

På byrådets møde den 6. april 1911 forelå et andragende fra sagsfører Larsen, der på et konsortiums vegne anmodede om eventuelt at erholde eneret til anlæg og drift af et elektricitetsværk i Sækkjøbing.

Andragendet havde følgende ordlyd:

Til SAXKJØBING BYRAAD!

I Anledning af, at der er dannet et Konsortium med det Formaal at oprette et Elektricitetsværk for Byen og Omegnen, tillader jeg mig paa Konsortiets Vegne at andrage om, at der, forsaavidt det ved en Prøvetegning maatte vise sig, at der er fornøden Tilslutning, maa blive givet nævnte Konsortium Eneret paa Anlæg og Drift af et Elektricitetsværk for en længere Aarrække, samt om at maatte trække Ledninger og stille Opstandere i Gaderne og paa Byens Grund, hvor saadant maatte anses fornødent.

Sækkjøbing, den 30. Marts 1911.

Ærbødigst

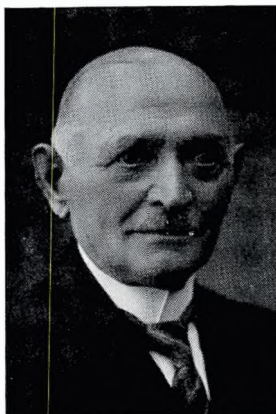
J. Larsen.

Dette andragende blev af byrådet henvist til gasværksudvalget til erklæring.

Allerede ved næste byrådsmøde den 11. maj 1911 forelå en indstilling fra det, i anledning af et elektricitetsværks oprettelse, nedsatte udvalg — gasværksudvalget. Denne indstilling var ikke til gunst for

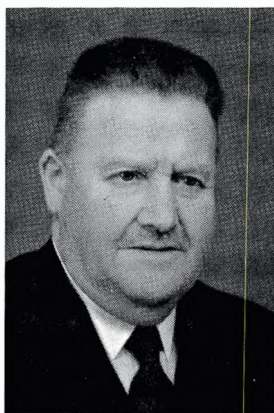
*Købmand L. Arildsen
formand
1911—13 og 1922—25*

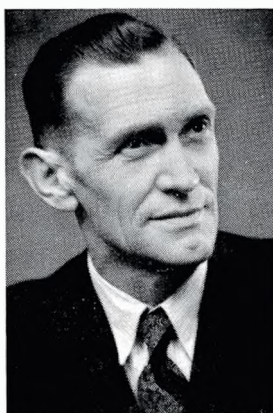
*Sævværksbest. M. Hansen
formand 1913—21*

*Overlærer O. Nedergaard
formand 1921—22*

*Borgmester P. Kirkegaard
formand 1925—58*

*Plejeassistent Carl Olsson
formand fra 1958*

ansøgerne om koncession, for byrådet vedtog ikke at give koncessionen. I stedet vedtog man at nedsætte et udvalg bestående af

købmand L. Arildsen, murermester C. F. Christensen,
dyrlæge L. Koch, malermester C. Johansen og
købmand J. Nielsen, cigarhandler H. P. Olsen

for at undersøge stemningen for oprettelse af et kommunalt værk, ved at lade fortage en prøvetegning.

På et ekstraordinært møde i byrådet den 7. juni 1911 blev elektricitetssagen igen behandlet, idet det nedsatte udvalg efter prøvetegningen, der må formodes at have givet gunstigt resultat, fremsendte sagen til byrådet, der imidlertid ikke var tilfreds med de givne oplysninger, idet man vedtog at lade sagen gå tilbage til udvalget, for at der kunne blive forelagt byrådet et af udvalget underskrevet eller tiltrådt fuldstændigt projekt med hensyn til, hvorledes det økonomiske udbytte af det påtænkte værk vil stille sig i mindst de første 5 år.

Allerede den 22. juni 1911 afholdtes et ekstraordinært byrådsmøde. Dette møde holdtes, efter anmodning af formanden for elektricitetsudvalget, for lukkede døre.

Man fortsatte nu forhandlingerne, efter at købmand Arildsen havde fremlagt udvalgets betænkning, ligesom der forelagdes en skrivelse fra Radsted og omegns elektricitetsværk indeholdende forslag om eventuelt samarbejde.

BUDGETTET FOR 1912—13

så således ud:

INDTÆGT

Elektricitet til byens belysning

Salg af elektricitet	Kr.	12.000,00
Leje af målere	»	600,00

Kr. 12.600,00

UDGIFT

Lønninger	Kr.	2.000,00
Kul og olie	»	1.300,00
Vedligeholdelse af maskiner og inventar ...	»	500,00
Vedligeholdelse af ledninger	»	100,00
Nye anlæg (herunder optages i overslaget kun sådanne udgifter, der afholdes af årets indtægter)	»	1.500,00
Andre udgifter	»	500,00

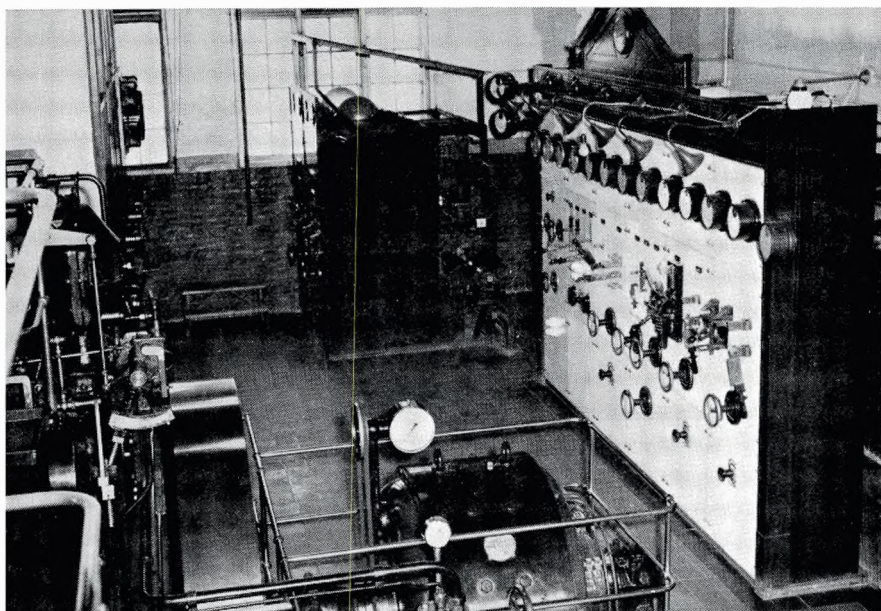
» 5.900,00

Kr. 6.700,00

Udgifter til afdrag og renter af lån i året 1912—13 andrager ca. 6000 kr.

Fradraget dette beløb hosstående overskud bliver nettooverskudet for 1912—13 kr. 700,00.

Desuden materialer, beholdninger m. v. ved årets udgang.

Interiør fra gl. maskinhal med tavlen

Efter en del forhandling vedtoges udvalgets indstilling om, at der nærest anlægges et kommunalt elektricitetsværk, samt at sagen gøres til genstand for 2. behandling i et offentligt møde.

I denne sommer har støvet ikke fået lov til at lægge sig på byrådets ord, for allerede den 28. juni holdtes endnu et ekstraordinært byrådsnøde, hvor man foretog 2. behandling af elektricitetssagen. Også ved denne behandling af sagen vedtog man udvalgets indstilling, således at elektricitetsværk anlægges til forsyning af Saxkjøbing og omegn, dog t der, forsåvidt omegnen angår, kun lægges ledninger i det omfang, hvor man anser det forsvarligt af økonomiske grunde. Man vedtog at ruge arealet mellem gasbeholderen og jernbanen til værket.

Var det således gået let med beslutningen om at anlægge selve værket, så blev, først efter valg i 2 omgange og tilsidst lodtrækning, vedtaget hvilket ingeniørfirma, der skulle lede og kontrollere opførelsen af værket.

Loddet faldt på d'herrer Schmidt & Walther, København.

Disse forelagde allerede på byrådets ordinære møde den 27. juli 1911, hvor ingeniørerne selv var til stede, tilbud på kraftmaskiner, ynamoanlæg, akkumulatorbatteri, tavleanlæg, ledningsnet, bygninger
i. v.

Det kan ved denne lejlighed fortælles, at byrådet vedtog at antage tilbudet fra fabrikant Christoffersen, Holeby, på kraftmaskiner, idet det oplystes, at der var 5 års garanti på disse maskiner.

I dette møde fremlagdes skrivelse til elektricitetsværket angående en eventuel ordning med leverance til Hardenberg, og det overlodes de projekterende ingeniører at forhandle videre, ligesom udvalgets formand, købmand Arildsen, bemærkede, at det var af stor vigtighed, at der snarest blev ansat en bestyrer af elektricitetsværket, og udvalget havde derfor, efter aftale med ingeniørerne, ladet indrykke en annonce, hvori ansøgere til denne stilling indkaldes. Den årlige løn var 1.500 kr. + 200 kr. for måler aflæsning. Pladsen skulle tiltrædes 1. september. Byrådet godkendte de trufne dispositioner, og i et ordinært møde den 9. august overdrog byrådet ingeniørerne at ansætte den af de 3 indstillede ansøgere, de efter fremstilling og eventuel praktisk prøve fandt mest egnet.

Til byrådets møde den 7. september meddelte ingeniør Walther, at maskinmester Hans Jensen, København, foreslås som bestyrer af elværket, og dette blev vedtaget.

På samme møde besluttede man at optage et lån på 110.000,00 kr. til finansiering af elværket, og den 21. september 1911 forelå tilbud fra Landmandsbanken og Fyens stifts sparekasse samt fra »Bikuben« og »Hafnia«, og man vedtog at antage tilbudet fra Fyens stifts sparekasse til pari kurs med en rente på $4\frac{1}{2}$ % og en fast årlig ydelse på 6 % af det oprindelige beløb.

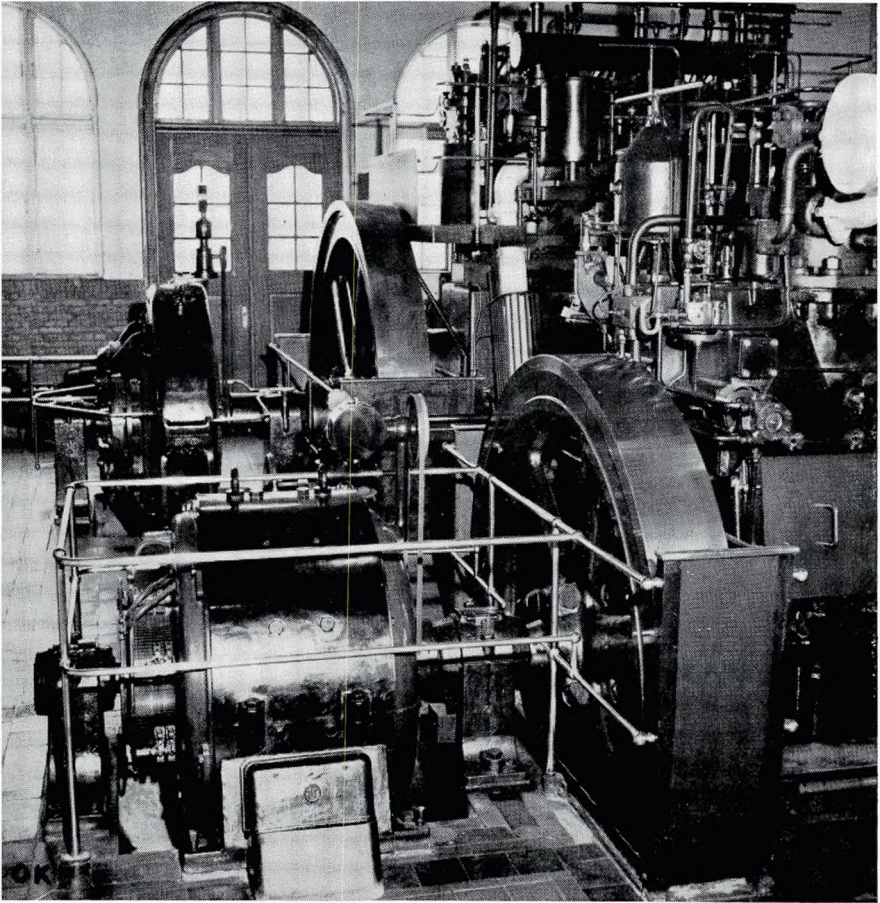
Allerede i november, nemlig den 9., holdt man igen ekstraordinært

Hans Jensen
bestyrer 1911—17

A. Rasmussen
bestyrer 1917—41

Interiør fra gl. maskinhal med 150 hk og 240 hk maskinerne

møde, hvor der forelå opgørelse over omkostningerne ved de første 37 husinstallationer, ligesom ingeniørerne meddeler, at man vil starte om ca. en måned.

De mange og drøje forhandlinger var nu ved at være tilendebragt Håndværkerne arbejdede, og i begyndelsen af december 1911 kunne man starte den 60 hk store Holeby motor og gå igang med opladninger af akkumulatorbatterierne. Den 7. december begyndte værket at levere strøm til forbrugerne. Det hvide lys havde holdt sit indtog i Saxkjøbing og en udvikling, som man sikkert ikke den gang havde tænkt mulig var sat i gang.

JÆVNSTRØMSVÆRKETS HISTORIE

1911—1955

Det viste sig hurtigt, at der var stor interesse for det nye værk. Dette var startet med en 60 hk Holeby dieselmotor, som fremstillede en årlig produktion af ca. 40.000 Kwh jævnstrøm, men allerede i 1913 måtte man forøge med en 100 hk Holeby motor, og den 1. september 1914 blev de første otte elektriske gadelamper tændt, straks efter kom yderligere to lamper til, og allerede i 1915 var man oppe på en årlig produktion af 88.000 Kwh.

På grund af krigen og deraf følgende mangel på Solar-olie, måtte man forandre den 100 hk maskine til sugegasmaskine, og på den måde kørte man så indtil krigen sluttede, men ikke uden indskrænkninger for forbrugerne, idet disse måtte finde sig i meget skrappe indskrænkninger i forbruget.

I 1919 blev Rådhusgade og Havnevej fuldført og samtidig blev indført almindelig elektrisk gadebelysning.

Den årlige produktion har i disse år ligget på omkring 90.000 Kwh, og salget har ligget på godt $\frac{2}{3}$ af denne produktion, idet man tabte en del ved brug af akkumulatordrift og en del i ledningsnettet. Akkumulatoren betød meget i de tider, idet man jo med denne skulle overtage belastningen, når maskinerne stoppede ved 23-tiden, indtil maskinerne igen startede ved 7-tiden næste morgen.

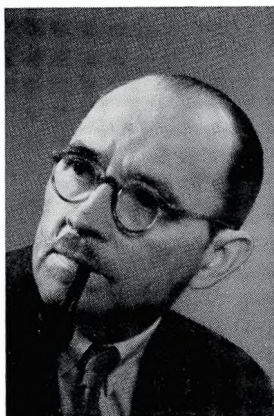
I 1923 måtte man skride til en ny udvidelse af værket, idet maskinkraften var altfor ringe, og man anskaffede da en 240 hk Holeby dieselmotor (iøvrigt efter en ret skrap debat i byrådet — jævnstrøm contra køb af vekselstrøm fra Falsters højspændingsværk). Dette var en god forbedring, for på dette tidspunkt var de to gamle maskiner så slidte, at det nu nærmest var den nye maskine, man måtte stole på, og da forbruget stadig var stærkt stigende, fik vi i 1929—30 forbindelse med Nakskov elværk, som på det tidspunkt havde bygget en 24 kV højspændingslinie mellem Nakskov og Nykøbing.

I december 1929 solgte man den 60 hk maskine til Tommerup elværk på Fyn. Hvor den havde stået, opstilledes nogle højspændingsceller til brug for to stk. ensrettere, hver på 61 KW, som startedes i marts 1931 og begyndte at omforme den vekselstrøm, vi modtog fra Nakskov E/V til 220 V jævnstrøm.

Dette betød i realiteten en forøgelse af vor maskinkraft på 160 hk. På grund af omstilling til sugegas var værkets 100 hk maskine efter-

*Viggo Samuelsen
bestyrer fra 1941*

*Georg Petersen, opkræver
og aflåser 1920—42*

hånden blevet temmelig slidt, og i oktober 1937 vedtog man at sælge den til Saxkjøbing stenværk. I stedet for denne blev opstillet en ny hurtiggående trykforstøvet 150 hk Holeby dieselmotor, som så sammen med den 240 hk og de tidligere nævnte ensrettere (Brown-Boveri) sørgede for byens jævnstrømsforsyning. I perioden 1940—1943 blev brændselsituationen igen vanskeligere på grund af krigen, og i denne periode gav Saxkjøbing savværk i perioder en håndsækning ved at levere strøm til byens forsyning.

Året 1942 opstilledes en hovedtransformatorstation på gdr. Kruses jord, der senere er overtaget af byen, og denne station forandrer 24.000 volt til 10.000 volt. Herfra sendes de 10.000 volt videre til stationen i Reersø samt videre til Saxkjøbing stenværk bag Kulhøj, hvor spændingen så blev forandret fra 10.000 volt til 380/220 volt, og Reersø by var dermed det første distrikt, der gik over til ren vekselstrøm.

Alle de tidligere omtalte maskinudvidelser var lagt sådan tilrette, at byen selv fortsat skulle forsynes med jævnstrøm, bortset fra enkelte fjerne kroge. Nu begyndte spørgsmålet at melde sig, om man fortsat kunne blive ved med at forsyne alle virksomheder med jævnstrøm, da dette navnlig på grund af den lave driftsspænding — 2×110 volt — krævede flere og sværere fødekabler, og selv om man under de sidste krigsår var i en alvorlig situation med såvel brændsel som materialer, så arbejdede man dog videre med planerne om overgangen til vekselstrøm, når forholdene engang tillod dette.

De sidste krigsår medførte meget alvorlige indskrænkninger i forbruget, på grund af brændselsvanskelighederne. Elværkets teknikere

havde i disse år store bryderier med at levere den elektricitet, der var behov for, og disse bryderier var måske større end vanskelighederne for de enkelte forbrugere med at få den tildelte mængde strøm til at slå til.

I april 1946 overtog elværket sammen med Nysted E/V Hydesby transformatorstation fra Nakskov E/V, og samtidig fik vi overdraget forbrugerne i Hydesby samt Krenkerup gods.

Man gik nu i gang med overgangen til vekselstrøm, og i slutningen af 1947 byggede man en transformatorstation ved havnen, som sattes i drift i februar 1948 og forsynede havnen, Emil Aarestrupgade, Anstaltsvej, Anstalten, en del af Vestergade samt Rørbæk. I forbindelse hermed var et meget stort arbejde med forandring af husinstallationer og ledningsnet til at føre vekselstrøm.

Omtrent samtidig byggede man Lindevejens transformatorstation, som dog først sattes i drift i marts 1949, hvorved benmelsfabrikken »Trio«, Frugtsalgsforeningen, Jernbanen, Sækkjøbing vandværk samt en del af ejendommene på Parkvejs forlængelse blev forvandlet til vekselstrøm og tilsluttet stationen.

Jævnstrømsværket, der på trods af de store omlægninger til vekselstrøm i disse år stadig forsynede en meget stor del af byen, var meget

Elværkets maskinhal og værksted set fra vandværket

hårdt spændt for, da forbruget, som det vil ses af den indsatte kurve over forbruget, steg meget stærkt.

I forbindelse med den videre overgang til vekselstrøm førtes en højspændingsledning ud til en transformatorstation ved Langgården. Stationen skal forsyne Agerupvejen, Maltrupvejen samt en del af Maribo-vejen.

I 1948—49 udstykkedes de nye kvarterer på Akasievej og Rønnebærvej, og i disse år blev også stadion bygget. Højspændingsledningen fra Saxkjøbing til Nykøbing er ført i kabel under stadion.

I november 1949 begyndte man optælling af værelser og motorer samt opmåling af lokaler til brug for overgang til anden eltarif.

Fra 1950 gik vi for alvor i gang med omforandringen af vort ledningsnet fra jævn- til vekselstrøm. Dette var en omgang, som ialt tog fire—fem år, idet vi samtidig kørte med maskinerne på elværket. Det var jo navnlig i sommertiden, det var muligt at arbejde i ledningerne. Arbejdet foregik hele tiden på den måde, at ingen, selv større virksomheder, har mærket meget til denne omforandring, idet vi lagde interimistiske ledninger, hvor dette var nødvendigt, men selvfølgelig gjorde det ikke arbejdet lettere.

I juni 1950 forhandlede der mellem Saxkjøbing elværk, Radsted elværk og bestyrer Bibov Jensen, Sukkerfabrikken, angående deling af forbrugerne i Rørbæk. Saxkjøbing og Radsted elværk havde fra gammel tid arbejdet sammen, således at der var ført to hold ledninger på de samme master, og dette måtte nu ikke eksistere mere. Resultatet af forhandlingerne blev, at forbrugerne boende på Orebyvej fra Rørbæk vandværk til Alderdomshjemmet overførtes til Radsted elværk, og Saxkjøbing elværk fik til gengæld nogle forbrugere på Nykøbingvej.

I årene 1951 og 1952 fortsattes med overgangen til vekselstrøm, og i forbindelse med dette nedlagdes kabler i Vestergade, en del af Torvet samt Brogade. Forbrugerne fik nu kabelstik ind i stedet for luftledningstik. Dette arbejde kostede ca. 90.000 kr.

I 1954 ansattes driftslederen på elværket, V. Samuelson, som leder af såvel gas-, vand- og elværket.

Efter nogle forhandlinger mellem havnecentralen i Nakskov og Saxkjøbing elværk, som senere vil blive omtalt, sikrede man sig en gennemgribende omlægning af hovedforsyningen til Saxkjøbing, og i april 1955 var vi efterhånden nået så langt frem med omlægningen fra jævn- til vekselstrøm, at vi kunne begynde at realisere kraftmaskinerne. Den 150 hk trykforstøvede dieselmotor blev solgt til Femø elværk.

Senere blev den store 240 hk maskine solgt til ophugning. Den første tid efter afhændelsen af maskinerne var det for personalet, der i så mange år havde arbejdet med maskinerne og næsten var blevet som gode venner, en trist gang at komme i maskinhallen. Nu kan vi glæde os over, at denne maskinhal atter er i brug for vort fuldt moderne vandværk.

ÅRENE 1955—1961 SOM VEKSELSTRØMSOMRÅDE

Da elforbruget stadig var stigende, kunne vi i længden ikke klare os ned én højspændingsstikledning ind til byen. På et møde på Sækkjøbing elværk med borgmester Mar. Nielsen og direktør Juul Hansen, Nakskov og teknisk udvalg, blev det vedtaget at lægge kabler til og fra elværket ind til et Reyrolleanlæg, således at vi fik en slags ring på 10 kV ledningen. På samme måde lavede man så en ringledning på 10 kV, der går rundt i byen og forsyner vore stationer, som igen omdanner disse 10 kV til 380/220 volt. Denne ring er indrettet således, at sker der brud på kablet imellem et par stationer, kan man udskyde det defekte

*Interiør fra maskinhallen med ensrettere og højspændingsceller
Udvalget og personalet fra 1954—58 er her fotograferet ved overgangen til vekselstrøm*

kabel og køre videre fra den modsatte side. Dette har vist sig som en god og effektiv ordning for forbrugerne. Kabeludgifterne deltes mellem Saxkjøbing elværk og havnecentralen, hvorimod Saxkjøbing elværk selv måtte betale Reyrolleanlægget. Hele denne forandring har kostet ca. 300.000 kr.

Ved denne tid var SEAS færdig med bygningen af Radsted stationen, og den ledning, der gik fra Nykøbing til Nakskov og også forsynede Saxkjøbing med 24 kV, blev nu tilsluttet denne station. Samtidig blev spændingen forandret til 10 kV, og SEAS begyndte samarbejde med L. E. F.

Da jævnstrømsværket i denne overgangsperiode stadig måtte køre videre, måtte vi opstille Reyrolleanlægget i akkumulatorrummet, hvorfor akkumulatorbatteriet måtte nedlægges.

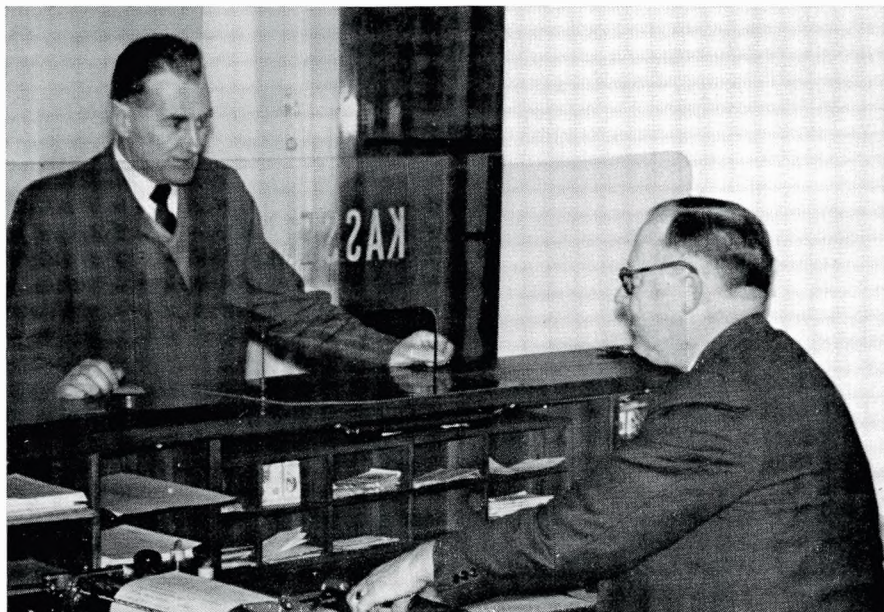
Rådhusgade og Søndergade blev omlagt til vekselstrøm, og vi er efterhånden nået frem til 1956.

Nu gik det slag i slag med at omlægge byens gader, og umiddelbart inden man var helt færdig skete der imidlertid et uheld, der blev klaret efter »de for hånden værende søms princip«.

Den 5. juli brændte transformatoren på Kruses mark i stykker. Den havde i mange år forsynet ensretterne med vekselstrøm, som så omformes til jævnstrøm. Vi var på dette tidspunkt kommet så langt, at vi kun manglede en del af Nystedvej samt gasværket. Gode råd var dyre, idet vi ikke kunne undvære strømmen på gasværket, og forbrugerne kunne selvfølgelig heller ikke. I løbet af et par timer fik man på værket samlet så meget sammen, at man kunne lave et lille jævnstrømsaggregat. Det bestod af en 15 hk jævnstrømsmotor, der måtte arbejde som dynamo. Som trækraft til denne brugtes en vekselstrømsmotor. Gasværket måtte så skynde sig at trække nogle retorter, mens det endnu var lys dag, for når aftenen kom, var aggregatet fuldt belastet med at lave strøm til Nystedvej. Belastningen på dette lille aggregat var så stor, at vi hele aftenen måtte bruge et hammerskaft for at holde remmen på plads. Senere fik vi god anvendelse for dette lille jævnstrømsaggregat, der nu er monteret til at trække kranen på gasværket, idet det ville koste 30.000—35.000 kr. at lave denne om til vekselstrøm. Dette lille nød-aggregat arbejder stadig på gasværket.

Omkring nytår 1957 havde man opsat og tændt en del nye lysstof-armaturer i gaderne.

Saxkjøbing elværk havde siden 1929—1930 fået strøm fra Nakskov elværk eller havnecentralen, som Nakskov senere byggede. Havnecen-

Kæmnerkontorets kasse med kassereren C. B. Madsen og borgmester Johs. Pjenggaard ved skranken — C. B. Madsen fungerede som aflæser 1942—50

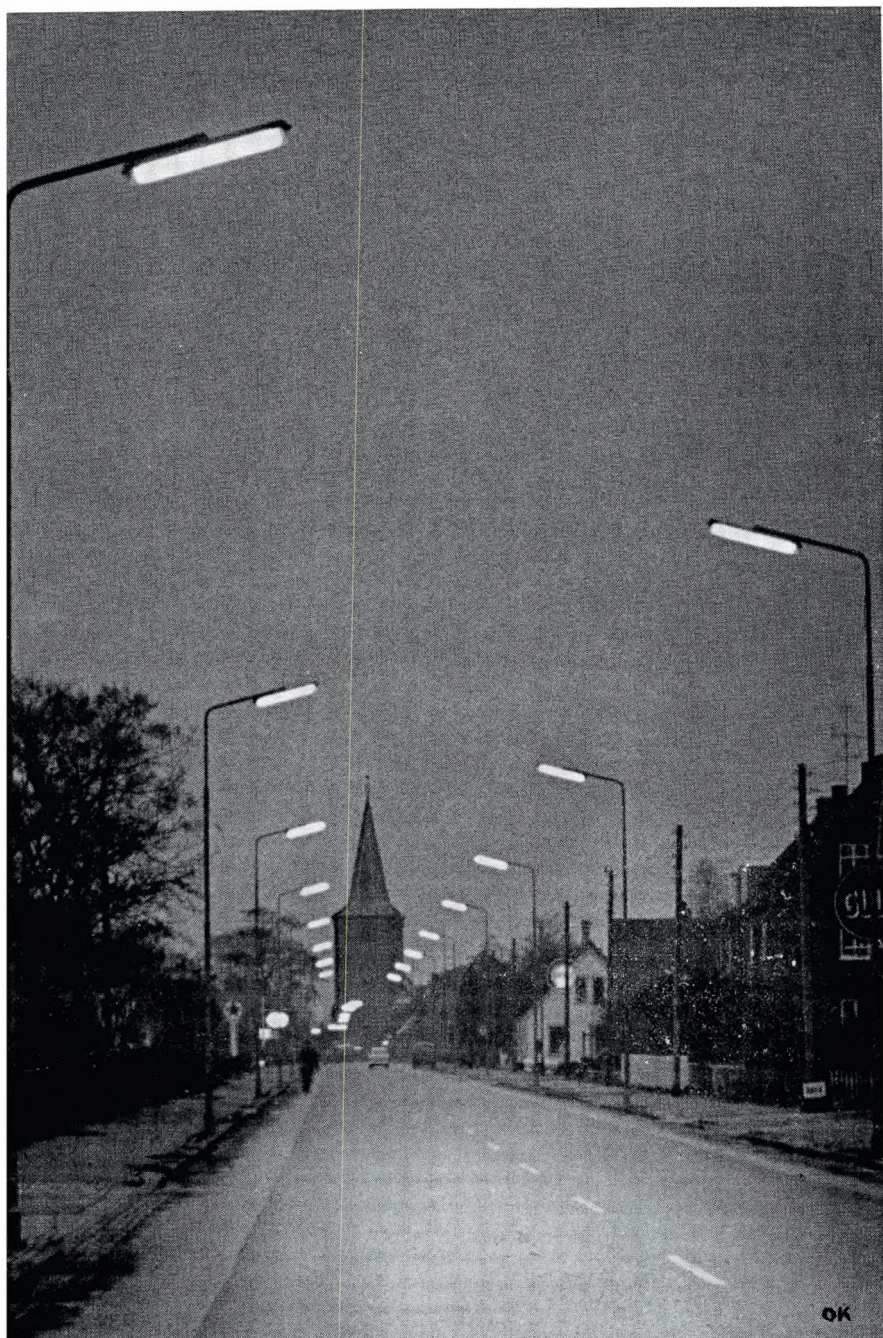
tralen overgik nogle år senere til Lollands elforsyning, hvori alle byerne henede var interessenter, men fra 1. april 1957 overtog SEAS forsyningen af hele Lolland, bortset fra nogle små jævnstrømsværker. Sækkjøbing elværk køber herefter al sin strøm fra SEAS.

I 1958 fik vi efter valget ny formand for de tekniske værker, idet plejeassistent Carl Olsson valgtes til formand og købmand K. Falk Hansen og musikdirektør Helmer Rønnø til medlemmer af udvalget.

Også i 1958 var gadebelysninger under omlægning.

Ellers skete der ikke de store forandringer på vort lille værk, men det kan her nævnes, at man den 6. juni indviede atomforsøgsstationen på Risø og hvad det vil komme til at betyde for elproduktionen, vil fremtiden vise.

Efter at der i 1958 var kommet nyt udvalg, gjorde værkets teknikere opmærksom på, at man i mange år havde været meget dårligt kørende med stigemateriel. Dette blev rettet i 1959, da vi som de første på Lolland fik en WV-stigevogn. 10-meter stige på drejeligt lad. Denne har i årene derefter gjort særdeles god fyldest ved arbejde med gadebelys-

Gadebelysningen på Maribovej i 1958 efter opsætning af lysstofrør

ningen. Kun skade at den ikke deltog i arbejdet med omlægning til vekselstrøm.

I de sidste par år har byens større erhvervsvirksomheder stadig øget deres forbrug. Dette har medført, at stationen på havnen blev for lille, idet den måtte udvides til det dobbelte for at forsyne Dansk Dammann asfalt. Og det har i de senere år gået slag i slag med oprettelse af stationer ved Qvade & co. og Sækkjøbing savværk a/s, hvor elværket har overtaget forsyningen med strøm.

Efter forhandling med disse store forbrugere er der blevet oprettet kontrakt om leveringen af strøm på særlige vilkår. For tiden arbejdes der med planer om et par nye stationer, og udviklingen vil sikkert fortsætte, hvorfor der her er grund til at sende en anerkendende tanke til de mænd, der i årene før 2. verdenskrig så nødvendigheden af at forberede overgangen til vekselstrøm for at stå rustet til at tage den stigning i forbruget, der ville komme.

*Aflæser og opkræver Jørgen P. Larsen
i funktion. Ansat 1950*

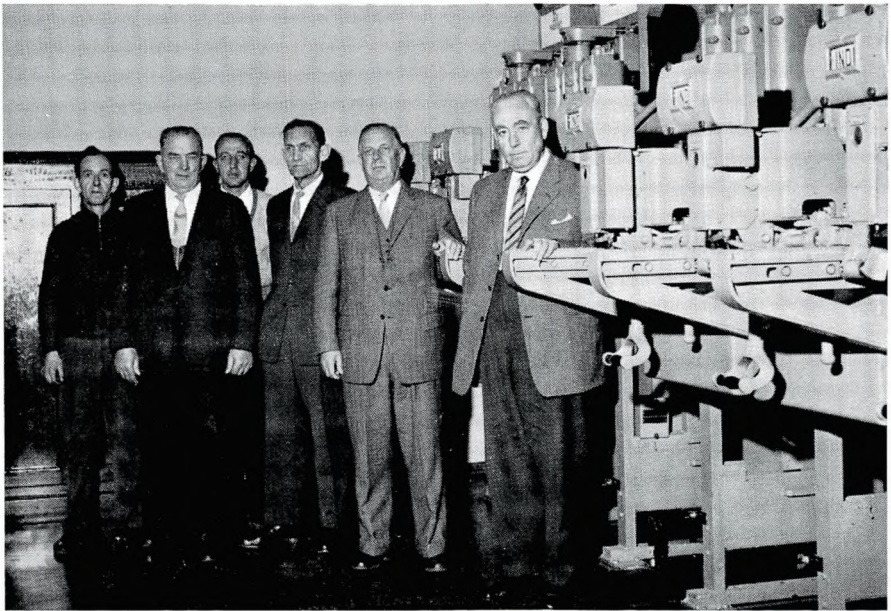

*Stigevognen i arbejde med gadebelysningen
På stigen: driftsassistent Kai Axelsen, ved vognen: elektriker Ingemann Petersen*

LIDT OM GADEBELYSNINGEN

Da værket for 50 år siden startede, var Saxkjøbings gader oplyst af gaslygter, forsåvidt de overhovedet var oplyst. Allerede i 1914 blev de første elektriske lamper opsat og flere fulgte efter i 1919.

På gadebelysningens område har Saxkjøbing lov til at kalde sig en foregangsby, idet vi altid har været først med nye belysninger i gaderne. Vi var også mellem de første, der begyndte med lysstofrør. Den pågældende belysning blev etableret på Torvet, hvor vi hængte to store lysstofarmaturer op i en bardun fra Leif Kristiansens ejendom over til Borger-skolen. Dette skete i 1956, og i 1957 gik man i gang med at opsætte lysstof-gadearmaturer, og dette arbejde er for de større vejes vedkommende forlængst afsluttet, og inden et årstid venter værket at være helt færdig med dette arbejde.

*Teknisk udvalg og elværkets personale fotograferet i anledning af jubilæet
Fra venstre: elektriker Ingemann Petersen, bestyrer Viggo Samuelson, driftsassistent
Kai Axelsen, plejeassistent Carl Olsson (formand), købmand Kaj Falk Hansen,
musikdirektør Helmer Rønnø*

...OG HVAD VIL SÅ FREMTIDEN BRINGE?

Forinden vi afslutter dette skrift, vil det måske være naturligt at gøre et lille kik ind i fremtiden, for at se om vi står rustet til at træde ind i den udvikling, der med det hidtil skete i erindring utvivlsomt vil komme.

Uanset om Fugleflugtsliniens gennemførelse med deraf følgende industriel udvikling i vor by bliver en realitet, kan det med sikkerhed siges, at stadig større mulighed for anvendelse af elektricitet, såvel i industri og handel som i hjemmene, vil medføre, at vor venlige og trofaste hjælper — elkraften — vil vinde stadig større indpas.

Til det deraf følgende krav til elforsyningen om at kunne levere den krævede effekt, står vi i Saxkjøbing godt rustet. Vor kontrakt med SEAS sikrer os den fornødne leverance, og vort ledningsnet og antallet af transformatorstationer samt den fuldførte 10 W ringleddning giver os god mulighed for at imødekomme de krav, der måtte komme.

AFSLUTNING — OG TAK TIL ALLE!

Saxkjøbing kommunale elværk står i 1961 godt rustet til at møde den udvikling, som stadig foregår, og der skal her udtales en tak til teknisk udvalg og derigennem også til byrådet, fordi man altid har forstået, at man, for at være på højde med udviklingen, har måttet sørge for, at de tekniske anlæg skulle være i bedste orden.

Vore kunder, forbrugerne, der jo er en betingelse for eksistens, skal heller ikke glemmes. Det er vort indtryk, at hovedparten af forbrugerne er tilfredse med elforsyningen og klar over, at der bliver gjort, hvad der er muligt, for at de skal føle sig vel behandlet.

Bindeleddet mellem værket og disse forbrugere er jo elektroinstallatørerne. Både de og vi arbejder mod det samme fælles mål: at forbrugerne skal være glade for elektriciteten, og at de anvender den på den mest økonomiske og hensigtsmæssige måde.

Både til forbrugerne og installatørerne skal her lyde en tak for samarbejdet i de forløbne 50 år.

Til sidst skal lyde en tak til medarbejderne ved værket for den gode og loyale indsats, der er ydet gennem årene, og vi kan slutte med at ønske hverandre til lykke med jubilæet med håbet om, at fremtiden vil arte sig vel for vort værk.

Teknisk udvalg i mødelokalet på værket — Fra venstre: musikdirektør Helmer Rønno, plejeassistent Carl Olsson, købmand Kaj Falk Hansen

UDVALG VEDR. ELEKTRICITETSVÆRKET

De første to år efter at elektricitetsværket i 1911 kom i gang, var værket underlagt et udvalg, der benævnes »Elektricitetsudvalget«, men efter byrådsvalget i året 1913 nedsattes et fælles udvalg for gas-, vand- og elektricitetsforsyningen, der benævnedes »Saxkjøbing byråds udvalg for de tekniske værker«.

Udvalgenes sammensætning har i årenes løb været følgende:

Udvalget angående etablering af kommunalt elværk, der fungerede fra 11. maj 1911 til 1. april 1913.

Købmand L. Arildsen.
Dyrlæge L. Kock.
Købmand J. Nielsen.
Murermester C. F. Christensen.
Malermester C. F. Johansen.
Cigarhandler H. P. Olsen.

*Borgmester Johs. Pjengaard og kæmner Ranzau Hansen ved en forhandling
på borgmesterkontoret i det gamle administrationskontor*

Fra 1. april 1913 til 21. marts 1921.
Savværksbestyrer M. Hansen (formand).
Cigarhandler H. P. Olsen.
Købmand L. Arildsen.

Fra 1. april 1921 til 12. januar 1922.
Overlærer O. Nedergaard.
Købmand L. Arildsen.
Lokomotivfører A. L. Jørgensen.

Fra 12. januar 1922 til 1. april 1925.
Købmand L. Arildsen.
Lokomotivfører A. L. Jørgensen.
Købmand August Green.

Fra 1. april 1925 til 1. april 1933.
Biografdirektør P. Kirkegaard.
Lokomotivfører A. L. Jørgensen.
Bestyrer Th. Johansen.

Fra 1. april 1933 til 15. november 1935.

Forretningsfører Peder Kirkegaard.

Apoteker A. M. Svendsen.

Bestyrer Th. Johansen.

Fra 15. november 1935 til 1. april 1937.

Forretningsfører Peder Kirkegaard.

Kontorfuldmægtig H. C. Madsen.

Bestyrer Th. Johansen.

Fra 1. april 1937 til 1. april 1946

Borgmester P. Kirkegaard.

Kontorfuldmægtig H. C. Madsen.

Bestyrer Th. Johansen.

Fra 1. april 1946 til 1. april 1950.

Borgmester P. Kirkegaard.

Bestyrer Th. Johansen.

Murersvend R. Jørgensen.

Fra 1. april 1950 til 1. april 1954.

Borgmester P. Kirkegaard.

Murersvend Robert Jørgensen. (Afløst den 3. januar 1953 af
plejeassistent Carl Olsson).

Købmand K. Falk Hansen.

Fra 1. april 1954 til 1. april 1958.

Borgmester P. Kirkegaard.

Købmand K. Falk Hansen.

Plejeassistent Carl Olsson.

Fra 1. april 1958 til dato.

Plejeassistent Carl Olsson (formand).

Købmand K. Falk Hansen.

Musikdirektør Helmer Rønnø.

Som RÅDGIVENDE INGENIØRER har fungeret:

Walther & Schmidt, København.

Ingeniørfirmaet P. A. Petersen, København.

Ingeniørfirmaet Stenild Hjorth, København.

Ingeniør K. Juul Hansen, København.

Stadsingeniør K. O. Thygesen, Saxkjøbing.

ELEKTRICITETSVÆRKETS PERSONALE:

Elektricitetsværket har gennem årene haft den lykke at have en trofast og interesseret stab af medarbejdere, som for de allerflestes vedkommende har været beskæftiget en lang årrække. Nedenfor er anført de allerfleste af dem, der har været beskæftiget igennem de 50 år.

Bestyrer H. Jensen, ansat 1911, fratrådt 1917.

Bestyrer A. Rasmussen, ansat 1917, fratrådt 1941.

Aflæser Alfred Jacobsen, ansat ca. 1915, fratrådt 1. april 1920.

Maskinassistent Nielsen, ansat 1920, fratrådt 1921.

Maskinassistent V. Samuelson, ansat 1922 (15. januar), bestyrer fra 1. oktober 1941.

Maskinassistent I. C. Christensen, ansat 1926, fratrådt 1. maj 1930.

Maskinassistent Ferry Jacobsen, ansat 1930, fratrådt 1954.

Elektriker Carl Magnus Sørensen, løst beskæftiget fra ca. 1930, fratrådt 1. april 1958.

Maskinassistent Evald Jensen, ansat 1. november 1937, fratrådt 1. januar 1948.

Elektriker Ingemann Petersen, ansat december 1947, fratrådt december 1948.

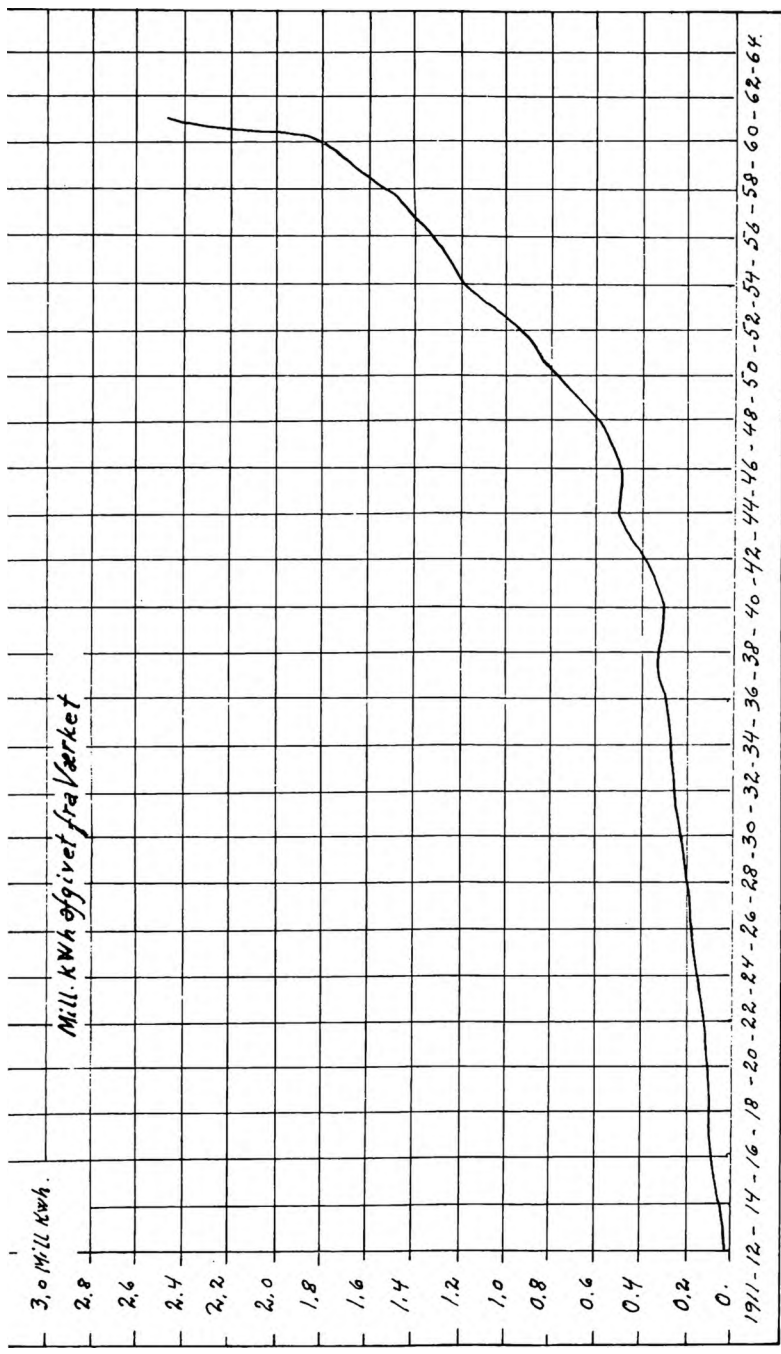
Elektriker Kaj Axelsen, ansat 1. oktober 1949 til dato.

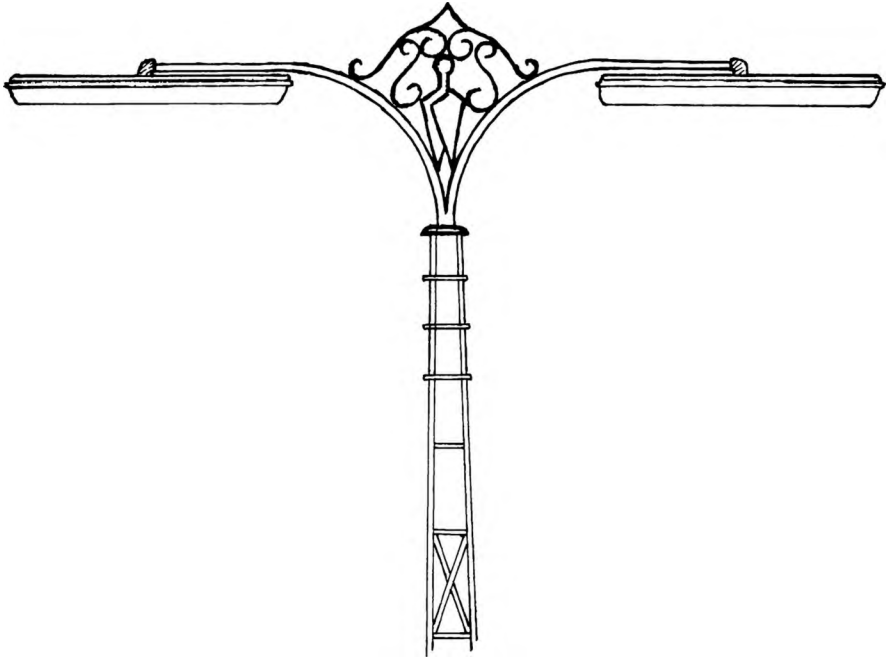
Aflæser Georg Petersen, ansat 1. april 1920, fratrådt 15. juni 1942.

Aflæser C. B. Madsen, ansat 15. juni 1942, fratrådt 1. januar 1950.

Aflæser Jørgen Larsen, ansat 1. januar 1950 til dato.

Elværkets regnskab er gennem hele perioden passet af kommunkontoret under ledelse af kærner Ranzau Hansen fra 1. februar 1926 til dato.

DIS-Danmark

